

NORGES BONDELAG

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Jan Bangen
+47 45 42 76 63

Vår dato
02.04.2020
Deres dato

Vår referanse
20/00281-5
Deres referanse

Landbrukets behov for arbeidskraft fra land utenfor EØS

I landbruket har det i mange år vært vanlig å bruke spesialisert arbeidskraft fra utlandet i grøntsektoren, i blomsterproduksjonen og i skogbruket. De nevnte sektorene har vært helt avhengige av utenlandsk arbeidskraft for å få plantet, høstet og sådd i over 25 år. Denne gruppen utenlandske arbeidstakere har en kompetanse på sitt område som det i lang tid har vært vanskelig å rekruttere innenlands og som derfor ikke kan erstattes med innenlandsk arbeidskraft på kort sikt. Bakgrunnen for dette er at våronna, som straks er i gang særlig i grøntsektoren, trenger arbeidskraft med god kompetanse og erfaring allerede fra første dag for at vanlig volum i matproduksjonen skal opprettholdes gjennom sesongen.

Innreiseforbudet som ble innført i forbindelse med håndtering av smittespredningen av COVID-19 fra 18. mars 2020, har imidlertid gjort det utfordrende for næringen å få fatt på kvalifisert arbeidskraft til årets sesong.

Det har vært jobbet langs flere linjer for å løse dette problemet og fra 30. mars ble det åpnet for sesongarbeidere fra EØS-området. Dette avhjelper problemet til en viss grad. Mange har imidlertid basert seg på arbeidskraft fra land utenfor EØS-området, som ikke er omfattet av endringen i bortvisningsforskriften. Dette dreier seg som nevnt om spesialisert arbeidskraft som er opplært på den enkelte gård og som har arbeidet på gården tidligere, som regel i mange sesonger. De er vant til å jobbe i team og tar vare på egen kultur i sitt arbeid. De er svært disiplinerte og arbeidsomme, og kjenner gården og eieren godt. Mange av disse har allerede inngått arbeidsavtale og fått oppholds- og arbeidstillatelse. Denne gruppen mangler bare visum og for mange ligger visumsøknadene allerede til behandling på ambassadene.

Det har også vært jobbet intenst langs flere linjer for å skaffe norsk arbeidskraft som erstatning for utenlandsk, som et bidrag i den nasjonale dugnaden for å skaffe arbeidsplasser internt. Mange kommer til å benytte seg av denne muligheten, særlig i produksjoner der bonden selv har mulighet til å følge opp de som ansettes, og der bonden har arbeidsledere som kan følge opp.

Samtidig er det slik at mange arbeidstakere fra EØS-land og land utenfor EØS-området betenker seg i dagens situasjon, med å påta seg arbeidsoppdrag i utlandet på grunn av smitterisiko. Dette gir økt risiko for at færre sesongarbeidere kommer til Norge, også fra de områdene hvor det er åpnet for sesongarbeid. Vi ser tilsvarende utfordringer som dette også i andre europeiske land.

For særlig store produsenter med betydelige investeringer, er det en risiko knyttet til å basere seg på arbeidskraft som mangler erfaring og kompetanse fra landbruket. Dette må bonden hensynta

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5 0190 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Vår dato
02.04.2020

Vår referanse
20/00281-5

før det går i gang med årets produksjon. Den fremste risikofaktoren er manglende fagkunnskap om avanserte operasjoner som er tidskritiske helt fra starten av. Opplæring av store grupper samtidig er en nærmest umulig oppgave i en slik situasjon, ettersom det mange steder er behov for å komme i gang umiddelbart. En annen risikofaktor er at det er uklart hvor mange fra det norske arbeidsmarkedet det er mulig å beholde gjennom hele sesongen, ettersom de fleste må forventes å gå tilbake til det yrket de er permittert fra så raskt som mulig. Omfattende opplæring av usikker arbeidskraft vil gi betydelig risiko for at produsentene påføres store ekstrakostnader, uten at produsentene kan nyttiggjøre seg denne opplæringen gjennom sesongen.

Bønder, gartnere og skogbrukere skal i disse dager avgjøre hva som skal plantes og i hvilket omfang. Investeringene skal vurderes opp mot risiko og muligheten for å få gjennomført planting, stell, høsting og salg. I tillegg må bonden vurdere egne økonomiske og arbeidsmessige ressurser og risiko. At den arbeidsstokken som allerede var innleid for dette arbeidet forsvinner, innebærer en stor utfordring i denne sammenheng.

I år er Norge også i større grad enn vanlig avhengig av å produsere trygge produkter til eget forbruk, ettersom leveransesituasjonen fra utlandet er mer usikker. Vi vet lite om internasjonal tilgang på matvarer til høsten og må forberede oss på dette ved å øke selvforsyningsgraden så langt vi kan.

Vi ser på grunnlag av det ovennevnte at produksjonen er avhengig av et visst innslag av utenlandsk arbeidskraft fra land utenfor EØS-området. På denne bakgrunn ber vi myndighetene se på muligheten for å åpne for behandling av nye innreisevisum så fort som mulig, for de som allerede har inngått arbeidsavtale. Vi forstår at det er behov for streng håndheving av karantenereglene i en slik situasjon og er innforstått med at det må stilles krav til innkvartering og separasjon fra andre mennesker i karanteneperioden.

Mange arbeidstakere fra land utenfor EØS-området har allerede inngått arbeidsavtaler med norske bønder og fått arbeidstillatelse for 2020-sesongen. Disse mangler kun innreisevisum. Mange av disse har i mange år basert seg på denne inntekten for å brødfø seg og sin familie. At denne inntektskilden nå forsvinner, er dramatisk for mange av de familiene det gjelder. I dagens situasjon i verden, er det på grunn av spredningen av COVID-19 og tiltakene i forbindelse med dette, svært vanskelig for denne gruppen å skaffe seg annet arbeid og inntekt.

På denne bakgrunn ber vi om at det åpnes for behandling av visumsøknader fra arbeidstakere utenfor EØS-området, som har inngått arbeidsavtale før 18. mars 2020. En slik endring vil være av stor betydning både for de arbeidsgiverne i Norge som har basert seg på denne arbeidskraften, og for de arbeidstakerne som er avhengig av disse inntektene.

Samtidig ber vi om at utenriksstasjonene instrueres om å gjenoppta visumbehandlingen av allerede innsendte søknader fra sesongarbeidere i jordbruket med arbeidsavtale, slik at sakene er ferdig behandlet når visum blir gitt. Det er viktig at flyten av denne type arbeidskraft kan komme raskt i gang igjen. Mange av disse visumsakene har ligget lenge til behandling allerede, og ble innsendt til behandling lenge før restriksjonene i forbindelse med COVID-19 oppsto.

Med hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift
Lars Petter Bartnes

Sigrid Hjørnegård

Kopi til: Landbruks- og matdepartementet